

## چهارشنبه 20 اردیبهشت 1396 - 13 شعبان 1438 - 10 می 2017

ورود "مورگان شوستر" آمریکایی به تهران به منظور اصلاح امور مالی کشور (1290 ش)

### ورود "مورگان شوستر" آمریکایی به تهران به منظور اصلاح امور مالی کشور (1290 ش)

به دنبال موافقت مجلس با استخدام مستشاران خارجی برای سامان دادن اوضاع اقتصادی کشور، دولت ایران در پی انجام قراردادی با ایالات متحده آمریکا، یک هیئت مستشار مالی برای اصلاح امور مالی به کشور دعوت کرد و در این روز، هیئتی به ریاست مورگان شوستر وارد ایران شد. مجلس شورای ملی با اطمینان به حسن نیت شوستر و همراهانش، به آنان درباره هر نوع فعالیت برای اصلاح امور مالی ایران، اختیار تام داد، ولی این عمل ایران، به دولت روس بسیار گران آمد و روس‌ها مصمم شدند کاری کنند که شوستر و معاونینش از کار برکنار شوند. از این رو، به بهانه  $\&rlm$ ؛ واهی به دولت ایران برای اخراج شوستر اولتیماتوم داد که با مخالفت مجلس مواجه گردید. در این حال قوای روس نیز به شهرهای آذربایجان و به ویژه تبریز یورش بردند و به قتل و غارت پرداختند. این عمل، دولت ایران را به برکناری شوستر وادار کرد و فردی وابسته به روس‌ها را به جای وی برگزید.

### تصویب آرم نهایی جمهوری اسلامی ایران توسط امام خمینی(ره) (1359 ش)

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قرار بر این شد آرمی به عنوان نماد و نشان جمهوری اسلامی ایران معرفی شود که بیانگر روح دین  $\&rlm$ ؛ خواهی و اسلام طلبی ملت مسلمان ایران باشد. از این رو پس از فراخوان شورای انقلاب برای تهیه این آرم، طرح‌ها  $\&rlm$ ؛ متعددی به این شورا رسید که سرانجام از میان آنها یک طرح مورد پذیرش قرار گرفت. در نهایت با ارایه این آرم به رهبر کبیر انقلاب اسلامی، طرح مزبور به تصویب رسید. این آرم به صورت چهار هلال و یک ستون میانی و نشانگر کلمه مقدس "الله" می  $\&rlm$ ؛ باشد و در عین حال کلمه مبارک "لا اله الا الله" را نیز تشکیل می  $\&rlm$ ؛ دهد. در توضیح محتوای این شکل نمادین می  $\&rlm$ ؛ توان گفت که ستون میانی یا شمشیر، نشانه اقتدار و قدرت؛ هلال نشان  $\&rlm$ ؛ دهنده رشد، پنج جز اصلی نمایشگر اصول پنج  $\&rlm$ ؛ گانه دین (مذهب تشیع)، و ترکیب متقارن بیانگر تعادل و میزان و عدالت می  $\&rlm$ ؛ باشد. این آرم از آن پس در وسط رنگ سفید پرچم مقدس جمهوری اسلامی ایران و بر بالای عنوان تمام وزارتخانه  $\&rlm$ ؛ های کشور قرار گرفت.

### آزادی منطقه شلمچه توسط رزمندگان اسلام (1361 ش)

رزمندگان اسلام در ادامه عملیات ظفرمند بیت المقدس منطقه شلمچه را از تصرف قوای بعثی آزاد کردند. در این روز با آزادی شلمچه اراضی آزادشده بدست نیروهای پرتوان اسلام حدود 3060 کیلومترمربع محاسبه شد و تعداد هواپیماهای سرنگون شده دشمن به بیش از 26 فروند رسید.

### روز وقف

سنت وقف از مصادیق بارز احسان و خیرخواهی است که انسان در نتیجه تعالیم انبیای الهی آن را از گذشته های بسیار دور تاریخ به وجود آورده و در صحنه حیات انسانی به صورت پدیده ای اجتماعی برای همه نسل ها به ودیعت نهاده است . وقف از حسنات موکد دینی و در زمره اعمال صالح باقیه است و از نظر اخلاقی ، بارزترین تجلی روحیه تعاون اجتماعی است . وقف تأسیسی اجتماعی است که از وارستگی و آزادگی و علو طبع واقف خود حکایت می کند و به عمل خیر واقف ، مهر ابدیت و جاودانگی می زند . وقف عملی است باقی و صالح ، و انفاقی است عاری از منت ، و احسانی است خالی از اذیت و به دور از تحقیر دیگران ، و صدقه ای است دائمی ، مستمر بدون ریا و واهی است بدون اضطراب از بازپرداخت آن و تعدیل ثروتی است با رضا و رغبت ، بدون اکراه و اجبار و در طلب رضایت خداوند متعال . وقف از کنز اموال و تکاثر و بروز اختلاف فاحش طبقاتی به نحو موثر جلوگیری می کند . خدمات وقف در جهان اسلام به ویژه در توسعه علم و دانش و ایجاد و احیای مراکز علمی و آموزشی به قدری واضح و روشن است که بسیاری از مورخان و محققان به نقش موقوفات در توسعه علم و دانش اشاره نموده اند . به عنوان نمونه ، نظر دانشمند و مورخ معروف ابن خلدون ذکر می شود : « نمی دانم خداوند چه عنایتی به شرق داشته ، ولی گمان می کنم رواج بازار دانش و پیوستگی رشد تعلیم در تمام زمینه های دانش و دیگر صنایع ضروری در سرزمین شرق ، به سبب فراوانی عمران و آبادانی و ترقی حضارت ( تمدن و شهرنشینی ) و کمک کردن به طالبان دانش از راه وظائف و مقرری هایی است که از اوقاف برای آنان معین می شود و در نتیجه با توسعه یافتن اوقاف ، موجبات رفاه طالبان علم فراهم می آید . » [ مقدمه ابن خلدون 732 - 808 هـ . ق ] وقف به عنوان یک منبع مستمر مالی مراکز علمی بوده است و همواره پشتیبانی ، مردمی داشته و اوامر و حکام زمان نقش زیادی در ایجاد آنها نداشته اند و اگر تاریخ موقوفات و صدقات جاریه تا کنون به صورت دقیق بررسی گردد ، معلوم خواهد شد که وقف چه تأثیرات فرهنگی و بهداشتی و تأمیننی در جامعه اسلامی داشته است و چه عالمان و دانشمندان بزرگی از رهگذر استفاده از منابع موقوفه به مقام های بلند علمی نایل آمده اند و همین دانشمندان چه خدماتی در پیشرفت فرهنگ و تمدن بشری انجام داده اند . اصولاً موقوفات با عنایت به استمرار درآمد و بهره آنها ، از

## تولد "گاسپار مونژ" دانشمند فرانسوی و مخترع هندسه ترسیمي (1746م) (ر.ک: 28 ژوئیه)

گاسپار مونژ در نوزدهم 1746 در شهر کوچک بون واقع در فرانسه متولد شد. مونژ که فرزند کاسب دوره گردی بود تا شانزده سالگی به تیز کردن چاقو و قیچی و غیره می پرداخت و با وسایلی که به دست خود ساخته بود نقشه بزرگی از وطن خود تهیه کرد که مورد توجه و تحسین فراوان واقع شد و نقشه او را در فرمانداری نصب کردند. معلمین او پس از مشاهده نقشه گفتند او دانایتر از آن است که شاگرد ما باشد و او را برای تدریس فیزیک به مدرسه کشیشیان شهر لیون فرستادند و دستیار سارل بوسو، استاد ریاضیات، شد. در سال 1768 مونژ جانشین او شد اگرچه مقام استادی نداشت. سال بعد به عنوان مدرس فیزیک تجربی در مدرسه جای آبه نوله را گرفت. در این سمتها دوگانه که قسمتی از آن اختصاص به هدفهای علمی داشت مونژ نشان داد که ریاضیدان و فیزیکدانی توانا، طراحی با استعداد، آزمایشگری ماهر و معلمی در تراز اول است. مونژ به مطالعه بعضی از شاخه های هندسه دوباره جان بخشید و کار وی نقطه شروع شکوفایی فوق العاده آن رشته در سده نوزدهم بود. علاوه بر این پژوهشهای وی به رشته های دیگر تحلیل ریاضی کشیده شد خصوصاً به نظریه معادلات دیفرانسیل جزئی و مسائل فیزیک، شیمی و فناوری. مونژ که معلمی نامدار و رئیس مدرسه ای بی نظیر بود، مسئولیتهای مهم اداری و سیاسی را در طول انقلاب و دوره امپراتوری بر عهده گرفت بنابراین وی یکی از مبتکران ریاضیدانان عصر خود بود. مونژ خیلی زود کارهای شخصی خود را آغاز کرد پژوهشهای دوره جوانی او (1766-1772) بسیار متنوع اما جلوه خصوصیات بود که نشانه استعداد کامل وی بود: از جمله حس تند و تیز درک واقعیت هندسی، علاقه به مسائل عملی، توانایی عظیم تحلیلی و توجه به جنبه های متعدد تحلیلی هندسی. در جریان سالهای 1777 تا 1780 مونژ عمدتاً به فیزیک و شیمی علاقمند بود و مقدمات تهیه آزمایشگاه شیمی مجهزی را برای مدرسه مهندسی فراهم آورد. انتخاب شدنش به عضویت فرهنگستان علوم به عنوان «هندسه دان دستیار» در سال 1780 زندگی مونژ را دگرگون ساخت زیرا وی را مجبور کرد که براساس منظمی در پاریس اقامت کند در پاریس در طرحهای فرهنگستان شرکت کرد و مقاله هایی درباره فیزیک و شیمی و ریاضیات تنظیم و عرضه نمود. فهرستی از مطالبی که به فرهنگستان تقدیم کرد گواه بر تنوع آنهاست: ترکیب اسید نیتريك، تولید سطوح منحنی، معادلات تفاضلی نامتناهی، و معادلات دیفرانسیل جزئی. انعکاس مضاعف و ساختار اسپات ایسلند، ترکیب آهن، فولاد و چدن و تأثیر جرقه های برقی بر گاز بیوکسید کربن، پدیده موئینگی و علل بعضی از پدیده های هواشناختی و بررسی در نورشناسی فیزیولوژیک. وقتی که انقلاب در 1789 آغاز شد مونژ در زمره شناخته شده ترین دانشمندان فرانسوی بود او که عضو بسیار فعال فرهنگستان علوم بود شهرتی در ریاضیات و فیزیک و شیمی کسب کرده بود به عنوان ممتحن دانشجویان افسری نیروی دریایی، شاخه ای از مدارس نظامی فرانسه را رهبری می کرد که در آن زما عملاً تنها مؤسسات نظامی بودند که تعلیمات علمی شایسته ای به دانشجویان خود می دادند و این مقام وی را در هر بندری که از آن دیدار می کرد با دیوانسالاری در تماس می گذاشت که اندکی بعد تحت مدیریت او قرار می گرفتند این مقام همچنین وی را قادر ساخت که معدنهای آهن، کارخانه ذوب آهن و کارخانه های دیگر را ببیند و بدین ترتیب در کار فلز پردازی و مسائل فناوری خبره و صاحب نظر شود. علاوه بر این اصلاح مهمی که در 1776 در روش تعلیم در مدارس نیروی دریایی انجام داده بود وی را برای تلاشهایی آماده ساخت که در زمان انقلاب برای تازه کردن روشهای علمی و فنی بر عهده گرفت. در سال 1794 مسئولیت تأسیس مدرسه مرکزی کارهای عامه (که بعداً به مدرسه پلی تکنیک تبدیل شد) به وی محول گردید. مونژ که در سال 1794 به عنوان معلم هندسه ترسیمي منصوب شد بر عمل تربیت سرکارگران آینده نظارت کرد و هندسه ترسیمي را در «دوره های انقلابی» که برای تکمیل تربیت دانشجویان آینده طراحی شده بودند تدریس نمود و یکی از فعالترین عضوهای شورای مدیریت بود. این مدرسه پس از دو ماه تأخیر که بر اثر مشکلات سیاسی پیش می آمد در سال 1795 به نجومی منظم شروع به کار کرد. هر چند وظایفی که به عنوان سناتور به عهده مونژ محول شد موجب گردید که او چند بار از درسهایش در مدرسه پلی تکنیک دور شود از علاقه شدیدش به مدرسه هیچ کاسته نشد. مراقبت دقیق در پیشرفت دانشجویان داشت و کارهای پژوهشی آنان را دنبال می کرد و دقت خاصی به برنامه تعلیمات مبذول داشت. بیشتر آنچه مونژ در این دوره منتشر کرد برای دانشجویان مدرسه پلی تکنیک نوشته شده بود. موفقیت گسترده کتاب او بنام (هندسه ترسیمي) (1799) باعث اشاعه سریع این شاخه جدید هندسه هم در فرانسه و هم در خارج از آن شد. این اثر چند بار تجدید چاپ شد. کار عملی مونژ ریاضیات (شاخه های گوناگون هندسه و تحلیل ریاضی) فیزیک، مکانیک و نظریه ماشینها را در بر می گرفت اگرچه اطلاع از جزئیات خدمات مونژ به فیزیک بسیار ناچیز است زیرا وی هرگز اثر عمده ای در این زمینه منتشر نساخت خدمات اصلی وی متمرکز بودند بر نظریه گرما، صوت، برق ساکن، نورشناسی (نظریه سربها) مهمترین پژوهش مونژ در شیمی مربوط بود به ترکیب آب. خیلی زود در سال 1781 وی ترکیب اکسیژن با هیدروژن را در لوله اکسیژن سنج تحقق بخشید و در سال 1783 همزمان با لاولوایز و بی ارتباط با او آب را ترکیب کرد. با این که اسباب مونژ بسیار ساده تر بود نتایج اندازه گیریهایش دقیقتر بودند. در قملرو تجربی در سال 1784 مونژ با همکاری کلوه برای نخستین بار موفق شد که گازی را مایع سازد و آن را انیدرید سولفور (بیوکسید گوگرد) بود. سرانجام بین سالهای 1786 و 1788 مونژ با برتوله و اندرمونه در اصول فلز پردازی و ترکیب انواع آهن و چدن و فولاد به پژوهش پراخت. مونژ مردی شجاع و از دوستان ناپلئون بود و در سال 1798 به اتفاق او به کشور مصر رفت در این سفر ناپلئون روانه سنت هلن گردید مخترع هندسه ترسیمي و ایجاد کننده اصلی مدرسه پلی تکنیک هم تمام عناوین خود را از دست داد و از آکادمی رانده شد. مونژ در بیست و هشتم سال 1818 در هفتاد و دو سالگی در پاریس درگذشت.

مخترع هندسه ترسیمی میراثی عظیم از خود به جا گذاشت زیرا ساختن ماشیهایی مدرن و عمارات عظیم بدون کمک آن ممکن نیست.

بهترین و بیشترین منابع مالی برای تعلیم و تعلم در جامعه اسلامی بوده است و استمرار و پایداری تعلیم در اسلام طی قرون طولانی و همچنین نظم و ترتیب فعالیت های علمی در مراکز آموزشی به این منبع مالی بستگی تام و تمام داشته است. از رهگذر موقوفات ثمرات فرهنگی و بهداشتی و حتی معیشتی بسیار زیادی در جوامع اسلامی نصیب جامعه گردیده است. مسلماً یکی از عوامل مهم رشد و شکوفایی تمدن اسلامی و نظام یافتن امر پژوهش و طلب دانش و حمایت از دانشمندان مراکز علمی: درالعلم، دارالخزانه و بیت الحکمه بوده است که به وسیله موسسات بزرگ موقوفه ای که توسط واقفان خیراندیش به وجود آمده اند، ایجاد شده تا نیاز پژوهشگران مسلمان را برآورده ساخته که بتوانند فارغ از اندیشه تأمین معاش به تحقیق و پژوهش و نگارش و ترجمه کتاب های قرون و اعصار پیش از خود پرداخته، با سفر به دورترین نقاط عالم در طلب علم به دیدار علما و فرزندگان دیگر اقطار عالم نیز نایل آیند. مدارس، کتابخانه ها، دارالشفاه و حتی رصدخانه های بسیاری را در دنیای اسلام می توان برشمرد که کلیه هزینه های ساختمان و اداره آنها از منابع موقوفه تأمین شود و در حقیقت وقف پشتوانه پایان ناپذیری بوده است که در هر شرایطی توانسته بدون نیاز به کمک حکام و دولت ها این گونه مراکز علمی را پابرجا نگاه داشته و امر تعلیم و تعلم را آسان نماید. البته خدمات وقف و آثار و برکات آن، فقط در حوزه علم و دانش خلاصه نمی شود. نقش وقف در توسعه عدالت اجتماعی و نشر و ترویج شعائر اسلامی و حتی گسترش مدنیت غیر قابل انکار است. به شهادت تاریخ، آنچه شالوده بسیاری از تمدن های بشری و به ویژه تمدن های فرهنگی گردیده، مجموعه اقدامات، اصولی است که از نظر معانی و مفاهیم، تداعی کننده وقف می باشد: ایثار، گذشت، انفاق و همدلی همه از اصولی هستند که در برهه ای از تاریخ، موجبات پیروزی برخی از حکومت ها و دولت ها را در مقابل برخی از امپراطوری ها و حکومت های دیگر فراهم نموده اند؛ همانند شکست حکومت ایران و روم در مقابل دولت و حکومت نوپای اسلام که با بهره گیری از این اصول و مفاهیم توانست در مدت کوتاهی بر دنیای زور و زر آن زمان پیروز شود. «نقل می کنند روزی که سپاه اسلام به دروازه های مکه نزدیک شد، عده ای نزد ابوسفیان آمدند و گزارش دادند: تمام درب ها و دروازه ها را به روی محمد (ص) و سپاهش بسته ایم. ابوسفیان پاسخ داد: محمد (ص) از درها وارد نمی شود، بلکه از دل ها وارد می شود.» این اصول و ارزش ها، از قرن دوم هجری موجب یک تازی و طلایه داری مسلمین در علوم و فرهنگ جهانی شده؛ به این جهت بر همه عالمان دینی، هنرمندان، نویسندگان، محققان و پژوهشگران است که با تعهد و دلسوزی آگاهانه در ترویج و گسترش این مفاهیم و ارزش ها تلاش و کوشش نموده، و مکتب اسلام و قوانین حیات بخش آن را از که از چهارده قرن گذشته با ارائه الگوها و ارزش های مبتنی بر فلسفه حیات بخش خود توانست به برتری خود تحقق بخشد به نسل جدید معرفی نمایند؛ اسلامی که نه از طریق زور و حکومت داری و استبداد، بلکه با ایجاد بهترین و پویاترین سیستم عدالت اجتماعی به وسیله خود مسلمانان و عدم تکیه بر بیت المال و خزانه دولت، توانست بزرگ ترین مراکز علمی، آموزشی، بهداشتی، درمانی و اجتماعی را از طریق وقف و انفاق ایجاد نموده و سایه سیاه و شوم برتری و استیلای حکومت های غیر اسلامی را بر مسلمانان در ده ها قرن کنار زده و مسلمین را آقا و سرور ساکنان ارض نماید. امروزه با توجه به رشد جمعیت، کمیابی منابع و گسترش رقابت در کلیه عرصه های اجتماعی و بازارهای جهانی، استفاده بهینه و کارآمد از منابع موجود وقفی و همچنین ایجاد منابع جدید با ظهور موقوفات جدید از اهمیت به سزایی برخوردار است و این امکان پذیر نیست، مگر وقف را شناخت و به دیگران نیز معرفی نمود. بدیهی است اقدامات و تلاش های سازنده سازمان اوقاف و امور خیریه در این مهم، موثر واقع گردیده است؛ هر چند هنوز بخش عظیمی از کار باقی مانده و باید جامعه بیش از پیش به این نکته واقف گردد که این سنت شریف، یعنی وقف و ایقاف که از یادگارهای ماندگار و ارزشمند پیامبر عظیم الشان اسلام است، توانسته ضمن رفع بسیاری از نیازهای جامعه، امکانات لازم را جهت بروز خلاقیت ها و تربیت نوابغ فراهم نماید و وسیله ای است که انسان پس از مرگ نیز می تواند در امور خیر و عام المنفعه شریک و سهیم باشد. جامعه باید بداند وقف اهرم های متعددی دارد که می تواند موجبات رفاه و آسایش و اعتلای آن را به ارمغان آورد؛ زیرا وقف مشارکت آور است و مشارکت در امور اجتماعی به معنی قبول تعهد و مسئولیت است؛ لذا مردم هر جامعه ناگزیر از پذیرش آن هستند؛ این تعهد و مسئولیت می تواند در شکل کار و فعالیت معین و نامحدودی ظهور نماید که با جنبه اخلاقی و اجتماعی دارد و یا فرم اقتصادی و حقوقی به خود گرفته باشد. آیا گسترش مشارکت های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که ضامن توسعه هر جامعه است، جز در سایه وقف و انفاق صورت می پذیرد؟ آیا وقف، مانع از انباشت پول و سرمایه در جوامع نمی گردد و ضمن ایجاد خیر و صلاح آن جامعه موجبات استفاده معنوی واقفان حتی پس از مرگ آنان نمی شود؟ و آیا...؟ آری، اقدامات بی شماری لازم است تا جامعه و متمکنان به این وادی سوق پیدا نمایند و این امکان پذیر نیست، مگر با آگاه نمودن آنان و این نیز محقق نمی شود؛ مگر رسانه های جمعی به وظیفه خود در این رابطه عمل نمایند. یک اصل مهم در این زمینه آن است که زمامداران جامعه و به تبع آن حاکمان رسانه ای به درک و تشخیص مخاطبان خود عقیده داشته و احترام بگذارند. اصطلاحات: موقوفه: به مالی که وقف می شود گویند. واقف: به کسی که مال و دارایی خود را وقف می کند گویند. موقوف علیه: به شخص یا مصرفی که مال برای آن وقف شده گفته می شود. انواع وقف: وقف عام: حبس دارائی بر امور عام المنفعه. مانند: مساجد، مدرسه، بیمارستان و... وقف خاص: حبس مال و دارائی بر افراد خاص. مانند: وقف بر اولاد و احفاد. انواع وقف به اعتبار نوع موقوفه: الف: وقف اموال غیر منقول مانند خانه، زمین و باغ. ب: وقف اموال منقول قابل دوام مانند ظروف طلائی که امکان استفاده از

آن به صورت زینت وجود دارد . وقف به اعتبار نیت واقف به دو بخش تقسیم می شود : الف - وقف انتفاع : اگر قصد واقف از وقف ، تحصیل درآمد مادی نباشد . مانند : احداث مسجدی در زمین ملکی خود و یا زمین موات و امثال اینها . ب - وقف منفعت : اگر قصد واقف از وقف ، تحصیل درآمد باشد تا در مصرف معلومی هزینه شود . مانند : وقف چند مغازه برای حفظ و اداره مسجد یا مدرسه یا هزینه در دارالایتام . وقف از نظر مدیریت : موقوفاتی که دارای متولی هستند ، غیر متصرفی نامیده می شوند . موقوفاتی که سازمان اوقاف تولید آنها را عهده دار است ، متصرفی نامیده می شوند . صیغه وقف : لفظی است که اراده انشائی واقف ، دایر بر وقف مال خود در قالب آن ابراز و اعلام می شود . اعم از بیان صریح لفظ مانند این که بگوید : « وقف کردم این مال را برای فلان جهت » یا مفهوم وقف بطور ضمنی بیان گردد ، مثل اینکه بگوید : « حبس دائم مال خود را برای فلان جهت ».